

Ljubica Kordić*
Borislav Marušić**

Izvorni znanstveni rad
UDK 81'367.625:811.112.2
81'255.2:34

DOI: <https://doi.org/10.25234/pv/25798>
Rad primljen: 16. ožujka 2023.
Rad prihvaćen: 3. srpnja 2023.

SINTAGME S FUNKCIONALNIM GLAGOLIMA KAO IZAZOV U PREVOĐENJU PRAVNIH TEKSTOVA S NJEMAČKOGA NA HRVATSKI JEZIK***

Sažetak: *Predmet istraživanja predstavljenog u ovome radu sintagme su s funkcionalnim (perifraznim) glagolima u njemačkom jeziku pravne struke (Funktionsverbgefüge – FVG) kao strukture koje su kulturološki uvjetovane i njihovo prevođenje na hrvatski jezik. Istraživanjem tih struktura i njihovih prijevodnih ekvivalenata na hrvatski jezik autori nastoje ukazati da one predstavljaju izazov u razumijevanju i prevođenju pravnih tekstova. Sintagme s funkcionalnim glagolima složene su strukture čiji je verbalni dio izgubio svoje izvorno značenje i kao takve mogu se pogrešno razumjeti, a krivo razumijevanje i prevođenje pravnih tekstova može dovesti do neželjenih pravnih učinaka. Nadaleko je poznata tvrdnja vrsne prevoditeljice u području prava Susan Šarčević: „Legal translation (...) leads to legal effects and may induce peace or prompt war.”¹ Cilj je ovoga istraživanja sa stajališta semantike i translatoLOGIJE rasvijetliti probleme u razumijevanju i prevođenju takvih struktura, istražiti u kojoj su mjeri iste strukture zastupljene kao njihovi prijevodni ekvivalenti u hrvatskom jeziku te koje se prijevodne inačice najčešće javljaju. Korpus istraživanja čine sintagme s funkcionalnim glagolima ekscerpirane iz njemačkoga Ustava (Temeljni zakon – Grundgesetz) dostupnog*

* Dr. sc. Ljubica Kordić, redovita profesorica Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, S. Radića 13, 31000 Osijek. E-adresa: kordic.ljubica@pravos.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2900-7906>.

** Dr. sc. Borislav Marušić, profesor visoke škole, Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru, Županijska 50, 32000 Vukovar. E-adresa: bmarusic@vevu.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3048-5009>.

*** This paper is a product of work that has been fully supported by the Jean Monnet Module Language and EU Law Excellence LEULEX, project no. 620231-EPP-1-2020-1-HR-EPPJMO-MODULE. The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

1 Susan Šarčević, *New Approach to Legal Translation* (Kluwer Law International, 2000).

na mrežnoj stranici njemačkoga Saveznoga ministarstva pravosuđa i njihovih prijevodni ekvivalenti u službenom prijevodu Nine Sokol toga Zakona na hrvatski jezik.² Rezultati istraživanja pridonijet će širenju spoznaja u području prevođenja jezika pravne struke i pomoći u rasvjetljavanju teškoća u razumijevanju pravnih tekstova na njemačkom jeziku s kojima se u svome istraživačkom i znanstvenom radu susreću hrvatski znanstvenici i studenti u području upravno-pravnih znanosti, kao i sudski tumači i prevoditelji koji se u svome profesionalnom radu bave pravnim tekstovima.

Ključne riječi: sintagme s funkcionalnim glagolima, jezik prava, problemi u prevođenju

1. UVOD

Svaki pravni sustav razvija svoje pravne institute, tijela, vrijednosti i načela funkcioniranja, koji onda generiraju i specifične pravne pojmove i odgovarajuću terminologiju i frazeologiju.³ Iako je engleski jezik *de facto* jezik javne i službene komunikacije u institucijama Europske unije i poslovno-pravnom komuniciranju između država članica, zbog pravno-povijesnih veza i utemeljenosti hrvatskoga prava na austrougarskoj pravnoj tradiciji, mnogi se pravnici i studenti prava u svom znanstvenom i istraživačkom radu bave pravnim tekstovima na njemačkom jeziku. To se osobito odnosi na povijesne pravne izvore, zakonske i znanstveno-pravne tekstove iz područja teorije prava, pravne povijesti, ustavnoga prava, građanskoga i kaznenoga prava, ali i druga pravna područja koja se proučavaju iz perspektive komparativnoga prava. Pravna terminologija i frazeologija imanentne su svakom pravnom sustavu i kulturološki su uvjetovane, pa tako i sintagme s funkcionalnim glagolima koji su izgubili svoje izvorno značenje i nose obilježje metaforičnosti te se stoga različito rabe u svakoj kulturi. Upravo zbog svoga metaforičnog karaktera predstavljaju problem u razumijevanju i prevođenju pravnih tekstova. Važnost utjecaja kulture u pravnom prevođenju još su osamdesetih godina prošloga stoljeća uočili Katarina Reiß i Hans Vermeer koji su prevođenje definirali kao specifičan oblik kulturalnoga transfera („Sondersorte des kulturellen Transfers”), a prevođenje u području prava promatrali kao oblik transfera iz jednoga pravnoga sustava u drugi i jedne kulture u drugu.⁴ Cilj je ovoga istraživanja sa stajališta semantike i translatoLOGIJE rasvijetliti probleme u razumijevanju i prevođenju struktura s funkcionalnim glagolima s njemačkoga na hrvatski jezik, ukazati u kojoj su mjeri one prevedene istim strukturama na hrvatski jezik te koji se drugi prijevodni oblici javljaju u hrvatskom kao stilski prihvatljivija rješenja. Korpus istraživanja čine sintagme s funkcionalnim glagolima ekscerpirane iz njemačkoga Ustava (Temeljni zakon – *Grundgesetz*) dostupnog na mrežnoj stranici njemačkoga Saveznoga ministarstva pravosuđa

2 Temeljni zakon (Ustav) Savezne Republike Njemačke. Prijevod s njemačkog jezika: Nina Sokol (Biblioteka Ustavi svijeta, knjiga 2, Pan Liber, 1994).

3 Peter Sandrini 'Translation zwischen Kultur und Kommunikation: der Sonderfall Recht' in Peter Sandrini (ed), Übersetzen von Rechtstexten – Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache (Gunter Narr Verlag, 1999) 10.–45.

4 Katharina Reiß i Hans J. Vermeer, *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Serie Linguistische Arbeiten (Vol. 147., Max Niemayer Verlag, 1984) 13.

i njihovi prijevodni ekvivalenti u službenom prijevodu toga Zakona na hrvatski jezik. Rezultati istraživanja proširit će spoznaje u području prevođenja jezika pravne struke i pomoći u rasvjetljavanju teškoća u razumijevanju pravnih tekstova na njemačkom jeziku s kojima se u svome istraživačkom i znanstvenom radu susreću hrvatski pravni stručnjaci i studenti prava kao i sudski tumači i prevoditelji koji se u svome profesionalnom radu bave pravnim tekstovima.

2. TEORIJSKA OSNOVA

Sintagme s funkcionalnim glagolima (*Funktionsverbgefüge* – FVG), odnosno kompleksi s funkcionalnim glagolom (*FV-Komplexe*)⁵ ili na engleskom *verbo-nominal constructions*⁶ sastoje se od funkcionalnog glagola i imeničkog dijela, koji može biti imenica ili prijedložni izraz,⁷ i zajedno čine složeni predikat, npr. *Entscheidung treffen – donijeti odluku, in Kraft treten – stupiti na snagu*. Ovdje je potrebno terminološki definirati pojam *Funktionsverben* (engl. *function verbs / light verbs*). Njemački termin neki autori prevode na hrvatski jezik kao „funkcionalni glagoli”,⁸ a njihovu englesku inačicu *function verbs* odnosno *light verbs* kao „funkcijski glagoli”⁹ ili „lagani glagoli”.¹⁰ Hrvatska gramatička teorija ovu vrstu glagola naziva perifrazni glagoli. Prema Siliću i Pranjkiću perifrazni glagoli čine dio složenog predikata čija je druga sastavnica imenica „koja je često izvedena od samoznačnog glagola”.¹¹ Prema istim se autorima konstrukcije s takvim glagolima mogu preoblikovati u „neproširene predikate” od kojih su mnogi „samoznačni glagoli” nastali od imeničke sastavnice, npr. *voditi borbu – boriti se*.¹² Kako se ovo istraživanje temelji na korpusu sintagmi s tom vrstom glagola na njemačkom i njihovim ekvivalentima na hrvatskom jeziku, zbog terminološke ujednačenosti i dosljednosti u ovom ćemo radu rabiti izraz *funkcionalni glagoli*. Odabir ovoga termina kao relevantnog za ovo istraživanje podupire i činjenica da ovu skupinu glagola Silić smatra jezičnim fenomenom karakterističnim za funkcionalni stil.¹³

5 Vladimir Karabalić, Leonard Pon, *Syntax der Satzglieder im Deutschen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch* (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku – Filozofski fakultet, 2008) 41.

6 Tanja Gradečak-Erdeljić, Mario Brdar, 'Constructional meaning of verbo-nominal constructions in English and Croatian' (2012) 38/73 *Suvremena lingvistika*, 29.–46.

7 Velimir Petrović, *Syntax des zusammengesetzten Satzes im Deutschen. Ein Arbeitsbuch* (Školska knjiga, 2005) 132.

8 Usp. Nevenka Blažević, 'Sintagme s funkcionalnim glagolima u njemačkom poslovnom dopisivanju u turizmu i njihovi ekvivalenti u hrvatskom' (1995) Vol. 1 No. 1, *Tourism and hospitality management*, 79.–87.; Ljubica Kordić i Borislav Marušić, 'Funktionsverbgefüge (FVG) als Merkmal der deutschen Rechts- und Verwaltungssprache' (2017) 29/2017 *Comparative Legilinguistics*, 9.–30.; Zineta Lagumdžija, 'Sintagma s funkcionalnim glagolom u njemačkom jeziku prava' (2012) 3 *Postscriptum. Časopis za obrazovanje, nauku i kulturu*, 6.–12.; Borislav Marušić, *Funktionsverben in deutscher Konzernsprache*. Neobjavljeni doktorski rad (Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, 2015).

9 Gradečak-Erdeljić, Brdar, 'Constructional meaning of verbo-nominal constructions in English and Croatian' (n 7), 29.–46.

10 Anita Peti-Stantić, Hrvoje Japirko, Marin Keži, 'Koliko su lagani tzv. lagani glagoli u hrvatskom?' (2016) 2/20 *Philological Studies*, 202.–225.

11 Josip Silić, Ivo Pranjkić, *Gramatika hrvatskog jezika* (Školska knjiga, 2005) 292.

12 Silić, Pranjkić, *Gramatika hrvatskog jezika* (n 12) *op. cit.*

13 Josip Silić, *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika* (Disput, 2006).

Prema Karabaliću i Ponu, funkcionalni ili perifrazni glagol glava je sintagme o kojoj je ovisan prijedložni ili imenički dependens.¹⁴ Funkcionalni ili perifrazni glagol ne može se preformulirati i reinterpretirati bez nominalnog dijela sintagme i nositelj je gramatičke funkcije s neutraliziranim ili reduciranim leksičkim značenjem.¹⁵ U njemačkom se jeziku ove strukture kritiziraju kao stilski nezgrapne i glomazne.¹⁶ Sintagme koje sadrže ove glagole i kroatisti uglavnom smatraju nepoželjnim i stilski neprihvatljivim strukturama. Tako Hudeček, Frančić i Mihaljević¹⁷ kategorički odbijaju „svaku zamjenu glavnog glagola neglavnim glagolom i imenicom i smatraju je nepoželjnom u bilo kojem stilu“. Neki takve zamjene, koje svrstavaju u obilježje administrativnoga stila, smatraju „vrlo agresivnim“¹⁸ i tvrde da takve kombinacije glagola i imenice uvijek valja zamijeniti „običnim“ glagolima, dok drugi tvrde da su u nekim slučajevima konstrukcije s glagolom i imenicom bolje od zamjene glagolom.¹⁹ Petrović²⁰ ove sintagme smatra nepotrebnim i neprirodnim nominalizacijama i svrstava ih uz tautologiju, pleonazam i dvostruku negaciju u nepreciznosti izraza. Ove se strukture mogu smatrati i graničnim oblicima restriktivnih kolokacija (*restringierte Kollokationen, restricted collocations*), koje se definiraju kao binarni izrazi čije su sastavnice u sintagmatskom odnosu kompatibilnosti, od kojih jedna ima metaforično značenje.²¹ S druge strane, sa stajališta tvorbe riječi i frazeologije ove strukture možemo svrstati u verbalne frazeme (*verbale Phrasologismen*),²² pa ih neki lingvisti smatraju izrazima na razmeđu leksika i gramatike.²³

Prema Siliću i Pranjkoviću,²⁴ hrvatske se sintagme s perifraznim (funkcionalnim) glagolima mogu javljati u sljedećim oblicima: glagol + imenica u genitivu (*imati obzira, nemati utjecaja*), glagol + imenica u dativu (*priveći kraju, podvrgnuti reviziji*) ili akuzativu (*vršiti pritisak*). Također se često javlja i oblik imenica + prijedložni izraz u genitivu (*biti od koristi, doći do spoznaje*), dativu (*doći k svijesti*), akuzativu (*stupiti u vezu*), lokativu (*biti u sukobu*) ili instrumentalu (*biti pod kontrolom*). Silić i Pranjković²⁵ ističu da perifrazne glagole karakterizira i posebnost u značenju i primjeni jer postoje semantičke razlike u uporabi trajnog i svršenog oblika istoga glagola. Tako se neki glagoli rijetko ili nikako ne upotrebljavaju u svršenom obliku (**uraditi na uspostavljanju povjerenja*) ili se koriste drugi oblici svršenog vida (*poraditi na uspostavljanju povjerenja* i *povesti računa* vs. *voditi računa*). Nadalje, sintagme s perifraznim glagolima, kao i FVG-om u njemačkom jeziku, imaju neke značajke koje ih razlikuju od ostalih slobodnih glagolsko-imeniskih konstrukcija. Imenica u sintagmi ne može se anaforizirati, pa se ne može umjesto *dolaziti do daha* reći **dolaziti do njega*, kao što je slučaj sa slobodnom konstrukcijom

14 Karabalić, Pon, *Syntax der Satzglieder im Deutschen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch* (n 6) 16, 41.

15 Gerhard Helbig, Joachim Buscha, *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht* (Langenscheidt, 2001) 68.

16 Hans Jürgen Heringer, *Grammatik und Stil. Praktische Grammatik des Deutschen* (Cornelsen, 1995) 213.–214.

17 Lana Hudeček, Andela Frančić, Milica Mihaljević, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* (Hrvatska sveučilišna naklada, 2005) 112.–113.

18 Vlasta Rišner, 'Jezični savjeti Ljudevita Jonkea i suvremena hrvatska norma' (2007) Vol. 54 (3) Jezik, 94.–104, 102.

19 Nives Opačić, *Reci mi to kratko i jasno* (Novi Liber, 2009) 25.

20 Petrović, *Syntax des zusammengesetzten Satzes im Deutschen* (n 8) 131.–145.

21 Rosemarie Gläser, *Phraseologie der englischen Sprache* (WEB Verlag Enzyklopädie, 1986) 39.

22 Wilhelm Flesicher, Irmhild Barz, *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache* (Max Niemeyer Verlag, 2007) 139.

23 Gradečak-Erdeljić, Brdar, 'Constructional meaning of verbo-nominal construction in English and Croatian' (n 7) *op. cit.*

24 Silić, Pranjković, *Gramatika hrvatskog jezika* (n 12) 189.

25 Silić, Pranjković, *Gramatika hrvatskog jezika* (n 12) *op. cit.*

dolaziti do trga koja dopušta transformaciju u *dolaziti do njega*. Perifrazni glagol u hrvatskom jeziku može mijenjati glagolski vid, npr. *dolaziti do daha*, *dolazi do daha*, *došla je do daha*, *doći će do daha*, *dolazila bi do daha* itd.²⁶ Analiza će našega korpusa pokazati da takve promjene nisu moguće u njemačkom jeziku, pa ova razlika predstavlja dodatni izazov u prevođenju pravnih tekstova na hrvatski jezik.

Navedena obilježja čine ovu jezičnu strukturu zanimljivom s translatoškog stajališta, pa će se u empirijskom dijelu rada koji slijedi istražiti u kakvim se morfo-sintaktičkim strukturama i s kakvim obilježjima javljaju njemačke sintagme s funkcionalnim (perifraznim) glagolima, a u kakvima njihovi hrvatski prijevodni ekvivalenti na korpusu primjera prikupljenih u Temeljnem zakonu SRNJ (*Grundgesetz*)²⁷ i službenom prijevodu toga ustavnog teksta²⁸ na hrvatski jezik. Cilj je ove studije istražiti koje se strukture najčešće javljaju kao prijevodne istoznačnice u hrvatskom te s kojom se učestalošću javljaju samostalni glagoli kao istoznačnice njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolima (npr., hoće li se kao hrvatska istoznačnica pravne sintagme *Entscheidung treffen* koristiti glagol *odlučiti* ili sintagma *donijeti odluku*).

Činjenice da su funkcionalni glagoli izgubili svoje izvorno značenje i kulturološki su uvjetovani te da se u dvama jezicima često ne rabe identični glagoli ovoga tipa ukazuju na to da sintagme s funkcionalnim glagolima predstavljaju izazov za prevoditelje i sve koji se u znanstvenom ili profesionalnom radu bave pravnim tekstovima. Vjerujemo da će rezultati ove studije biti od koristi svima koji se u svom znanstvenom radu, studiju ili istraživanju bave njemačkim pravnim tekstovima, ali i pridonijeti širenju spoznaja na području translatoškog.

3. ISTRAŽIVANJE

3.1. PREDMET ISTRAŽIVANJA, ISTRAŽIVAČKA PITANJA I HIPOTEZA

S obzirom na povijesno-pravnu utemeljenost hrvatskoga prava na onome Austro-Ugarske Monarhije, a time i hrvatske pravne terminologije na onoj njemačkoga jezika,²⁹ potrebno je istražiti koje su hrvatske istoznačnice njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolima te jesu li i u kojoj mjeri zadržale istu strukturu i značenje. Već navedeni primjer *Entscheidung treffen* i njegova hrvatska istoznačnica *donijeti odluku* ukazuju na činjenicu da neki hrvatski funkcionalni glagoli ni leksički ni semantički nisu identični onima u njemačkom jeziku (*treffen* vs. *donijeti*). Pitanja kojima se vodimo u istraživanju jesu sljedeća: 1. koliko su učestale sintagme s funkcionalnim glagolima u njemačkom, a koliko u hrvatskom jeziku prava te 2. koje se sintagme s funkcionalnim glagolima i u kojim strukturama najčešće javljaju u njemačkom korpusu, a koje kao njihove istoznačnice u hrvatskom prijevodu?

26 Usp. Silić, Pranjaković, *ibid.*, 190.

27 <<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/>> posjećeno 1. prosinca 2022.

28 Temeljni zakon (Ustav) Savezne Republike Njemačke (n 3) *op. cit.*

29 Mile Mamić, *Temelji hrvatskoga pravnog nazivlja* (Hrvatska sveučilišna naklada, 1992).

Kako su sintagme s funkcionalnim glagolima zbog njihova metaforičnog karaktera kulturološki uvjetovane, što dokazuju brojna teorijsko-lingvistička i translatološka istraživanja,³⁰ kao i zbog složenih morfo-sintaktičkih struktura u kojima se javljaju u stilski složenim pravnim tekstovima, ove strukture mogu biti izazov za sve koji se bave prevodenjem pravnih tekstova na hrvatski jezik ili za hrvatske pravnike koji imaju osnovna znanja njemačkog jezika i u svome se istraživačkom i znanstvenom radu bave pravnim tekstovima na tom jeziku. Stoga je potrebno utvrditi koje se strukture najčešće javljaju kao prijevodne istoznačnice u hrvatskoj pravnoj terminologiji na primjeru ustavnoga prava.

Naša je hipoteza da će se u korpusu hrvatskih istoznačnica najčešće javljati sintagme sa strukturom „funktionalni glagol + objekt u akuzativu“, da će biti izvjestan broj glagola u hrvatskom prijevodu koji se semantički razlikuju od njemačkih FV-a te da će i punoznačni glagoli biti značajno zastupljeni u prijevodu.

3.2. KORPUS I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Korpus za analizu čini 269 pojava sintagmi s funkcionalnim glagolima ekscerpiranih iz teksta njemačkoga Temelnog zakona (*Grundgesetz*) dostupnog na mrežnoj stranici *Gesetze im Internet* njemačkoga Saveznoga ministarstva pravosuđa (*Bundesministerium der Justiz*)³¹ i njihovi prijevodni ekvivalenti u službenom prijevodu toga Zakona na hrvatski jezik³². Korpus je analiziran manualno jer službeni prijevod teksta njemačkoga Ustava na hrvatski jezik nije dostupan u elektroničkom izdanju. Za identifikaciju funkcionalnih glagola korištena je taksonomija tih glagola utvrđena pomoću metode i kriterija određivanja funkcionalnih glagola prema Helbigu i Buschi.³³ U istraživanju, koje pripada interdisciplinarnim domenama pravne lingvistike, semantike i translatologije, primjenjuju se metode kvalitativne i kvantitativne analize te komparativni pristup.

3.3. REZULTATI

3.3.1. KVALITATIVNA ANALIZA

U prikupljenom korpusu na njemačkom jeziku sintagme se javljaju u sljedećim morfo-sintaktičkim odnosima: 1) glagol + imenica u akuzativu (*Einspruch einlegen*); 2) glagol + imenica u genitivu (*der Genehmigung bedürfen*), 3) glagol + imenica u nominativu (*Feststellung erfolgt*),

30 Usp. Katharina Reiß i Hans J. Vermeer, *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Serie *Linguistische Arbeiten* (Vol. 147., Max Niemayer Verlag, 1984) 13; Ljubica Kordić, Zdenka Barna, 'Lingvistička obilježja njemačkog jezika u kontekstu prava europske unije na primjeru Amsterdamskog ugovora' (2019) Vol. 35, No. 3–4, *Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku*, 223.–241.; Peter Sandrini 'Translation zwischen Kultur und Kommunikation: der Sonderfall Recht' in Peter Sandrini (ed), *Übersetzen von Rechtstexten – Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache* (Gunter Narr Verlag, 1999) 10–45.

31 <<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/>> pristupljeno 1. prosinca 2022.

32 Temeljni zakon (Ustav) Savezne Republike Njemačke (n 3) *op. cit.*

33 Helbig, Buscha, *Deutsche Grammatik – Ein Handbuch für den Ausländerunterricht*. (n 16) 103 ff.

4) glagol + imenica u dativu (*dem Gesetz unterwerfen*) i 5) glagol + prijedložna fraza (*im Dienst stehen, zur Pflicht machen, in Kraft treten*). Najsnažnije su zastupljene strukture s imenicom u akuzativu (112 pojavnica) i imenicom u genitivu (49 pojavnica). U 192 različite sintagme u njemačkom korpusu (od ukupno 269 pojavnica) uočena su 43 različita funkcionalna glagola. Analizom prijevodnih ekvivalenata prikupljenih FVG-a utvrdit ćemo uolikoj su se mjeri u hrvatskom prijevodu zadržale strukture s funkcionalnim glagolima, a u kojoj drugačiji morfo-sintaktički oblici i koji. PRI TOME SE IZRAZ POJAVNICA ODNOSI NA BROJ FVG-a KOJE SE JAVLJAJU U NJEMAČKOM IZVORNIKU KAO I NA BROJ NJIHOVIH PRIJEVODNIH INAČICA, DOK SE IZRAZ PRIMJER ODNOSI NA PRIMJERE REČENICA U KOJIMA SE JAVLJAJU. Sintagme ćemo grupirati prema funkcionalnim glagolima i analizirati ih prema učestalosti pojavljivanja u korpusu. U primjerima rečenica u kojima se pojavljuju masnim ćemo tiskom istaknuti sintagme s funkcionalnim glagolima i njihove prijevodne inačice u hrvatskom jeziku.

Najfrekventnije su u njemačkom korpusu sintagme s glagolima *bedürfen* i *haben*. Prvi se glagol javlja u 49 pojavnica, a drugi u 45. Funkcionalni glagol *haben* najčešće je zastupljen u sintagmama *Recht haben* (16 pojavnica), *Anspruch haben* (5), *Pflicht haben* (4) i *Befugnis haben* (4). Ostale sintagme s ovim glagolima zastupljene su s jednom, odnosno dvije pojavnice: *Vertretung haben*, *Zugang/Zutritt haben*, *Stimmen haben*, *Gesetzeskraft haben*, *Gesetzgebung haben*, *die Befähigung haben*, *die Gelegenheit haben*, *zum Gegenstand haben*. Zanimljivo je da su sintagme s ovim glagolom na hrvatski jezik prevedene sintagmama s istoznačnim glagolom *imati* (*Recht/Anspruch haben* – *imati pravo*, *Pflicht haben* – *imati dužnost*, *Befugnis haben* – *imati ovlast*, *Vertretung haben* – *imati zastupnike*, *Zugang/Zutritt haben* – *imati pristup*, *Stimmen haben* – *imati pravo glasa*, *Gesetzeskraft haben* – *imati zakonsku snagu*, *die Gelegenheit haben* – *imati mogućnost*). Izuzetak čine sintagme *Befähigung haben* i *zum Gegenstand haben*. Prva je prevedena pasivom glagola izvedenog iz imeničkog dijela sintagme (*biti osposobljen*), a druga strukturom *biti* + imenica u nominativu (*biti predmet*). Zanimljivo da se i sintagma *Pflicht haben*, koja se u korpusu pojavljuje četiri puta i uglavnom se prevodi istovjetnom hrvatskom sintagmom *imati dužnost*, u jednom slučaju prevodi s *biti dužan*. To tumačimo stilskim rješenjem prevoditelja kako bi izbjegao ponavljanje iste strukture i utjecajem širega konteksta teksta. Sličan se prijevodni postupak javlja i kod sintagme *Befugnis haben*, koja se u dva slučaja prevodi s *imati ovlast*, a u druga dva s *biti ovlašten*.

Analiza sintagmi s funkcionalnim glagolom *bedürfen* ukazuje na svu složenost prevodenja ovih struktura na hrvatski jezik i naglašava kako su ne samo pravno-kulturološke razlike, nego i razlike između jezičnih sustava čimbenici o kojima treba voditi računa pri prevodenju. U njemačkom se jeziku glagol *bedürfen* veže uz imenicu u genitivu. U hrvatskom jeziku nisu učestali glagoli s objektom u genitivu, a glagol *bedürfen* nosi značenje *trebati* ili *biti potreban*, pa je najčešći prijevodni oblik sintagni s ovim glagolom *biti potreban* + imenica u nominativu, ali i prijedložna fraza bez glagola:

<i>der Zustimmung bedürfen</i>	– <i>biti potreban</i> – <i>potrebna je suglasnost</i> (26 pojavnica), <i>uz suglasnost</i> (7), <i>trebati suglasnost</i> (4) i <i>tražiti suglasnost</i> (1):
<i>der Mehrheit bedürfen</i>	– <i>biti potreban</i> – <i>potrebna je većina</i> (2);
<i>der Ermächtigung bedürfen</i>	– <i>biti potreban</i> – <i>potrebna je punomoć</i> (2);
<i>der Mitwirkung bedürfen</i>	– <i>biti potreban</i> – <i>potrebno je sudjelovanje</i> (2)

- der Bestätigung bedürfen* – *biti potvrđen* (2)
der Gegenzeichnung bedürfen – ***supotpisati*** (2).
der Genehmigung bedürfen – ***morati imati dopuštenje*** (1).

Analiza navedenih prijevodnih ekvivalenata u hrvatskom jeziku implicira da se njemačka struktura *bedürfen* + imenica u genitivu većinom prevodi višerječnim izrazom *biti potreban* + imenica u nominativu, a čak se sedam puta prevodi prijedložnom frazom bez glagola (*uz suglasnost*). Četiri se puta rabi identičan glagol *trebati* s objektom u akuzativu (*trebati suglasnost*), a u jednom semantički posve drugačiji glagol *tražiti*, dok se u trećem slučaju normativnost glagola *trebati* izražava modalnim glagolom *morati* u kombinaciji s funkcionalnim *imati*: *morati imati dopuštenje*. U jednom je slučaju sintagma s ovim glagolom prevedena pasivom glagola izvedenog iz imenice *Bestätigung* – *potvrda*: *der Bestätigung bedürfen* – *biti potvrđen*. Zanimljivo je da se punoznačni glagol izveden iz imeničkog dijela javlja dva puta kao prijevodna inačica sintagme *Gegenzeichnung bedürfen*: *supotpisati*.

Sljedeće su prema učestalosti sintagme s glagolom *ausüben* (15 pojavnica). Hrvatski je ekvivalent u većini slučajeva strukturalno i semantički identična sintagma s glagolom *obavljati* odnosno *obnašati* (*drugu plaćenu dužnost, posao ili zanimanje / službenu ovlast / ovlast*):

Art 55

- (2) *Der Bundespräsident darf **kein anderes besoldetes Amt, kein Gewerbe und keinen Beruf ausüben.***
 (2) *Savezni predsjednik ne smije **obavljati nikakvu drugu plaćenu dužnost, posao ili zanimanje.***

Art 136

- (2) *Bis zur Wahl des ersten Bundespräsidenten **werden dessen Befugnisse** von dem Präsidenten des Bundesrates **ausgeübt.***
 (2) *Do izbora prvoga saveznog predsjednika **njegove ovlasti obnaša** predsjednik Saveznog vijeća.*

Navedeni primjeri također ukazuju da su sintagme s funkcionalnim glagolima, koje same po sebi predstavljaju raščlanjeni predikat, često leksikalizirane, tj. proširene atributima, i kao takve predstavljaju izazov u razumijevanju, odnosno prevođenju. U više primjera, sukladno kontekstu i logici pravne struke, sintagme s ovim glagolom prevode se različito, pa se kao ekvivalent funkcionalnog glagola u hrvatskom jeziku javlja i glagolska imenica (*obavljanje... dužnosti*):

Art 48

- (2) *Niemand darf gehindert werden, **das Amt eines Abgeordneten** zu übernehmen und **auszuüben.***
 (2) *Nikoga se ne smije sprečavati u preuzimanju i **obavljanju zastupničke dužnosti.***

Hrvatske prijevodne inačice sintagmi s glagolom *ausüben* nerijetko su punoznačni glagol ili sintagma s funkcionalnim glagolom koji se razlikuje od njemačkoga glagola: *Gerichtsbarkeit ausüben* – *djelovati*; *das Begnadigungsrecht ausüben* – *dati pomilovanje*. Zanimljivi su primjeri opisnog prevođenja zamjenom postojećih ili dodavanjem novih riječi u odnosu na izvornik

kako bi rečenica bila razumljivija na hrvatskom jeziku. Takav je primjer proširena sintagma *das Hausrecht und die Polizeigewalt ausüben* koja je prevedena s *brinuti se o redu i sigurnosti*:

Art 40

Der Präsident **übt das Hausrecht und die Polizeigewalt** im Gebäude des Bundestages **aus**.

Predsjednik **se brine o redu i sigurnosti** unutar zgrade Saveznog parlamenta te obnaša policijsku vlast.

Primjer prijevoda punoznačnim glagolom *djelovati* ilustrira da je takvo prijevodno rješenje moguće kada je imenički dio sintagme već spomenut u prethodnoj rečenici ili dijelu rečenice:

Art 96

(2) Sie können **die Strafgerichtsbarkeit** nur im Verteidigungsfalle sowie über Angehörige der Streitkräfte **ausüben**, ...

(2) Oni mogu **djelovati** samo u slučaju obrane i jedino prema pripadnicima oružanih snaga,...

Prema broju pojava u korpusu zatim slijede sintagme s glagolima *treffen* (12 pojava), *finden* (12 pojava) i *erlassen* (10 pojava). U njima su ekvivalenti funkcionalnog glagola *treffen* hrvatski funkcionalni glagoli koji se semantički razlikuju od njemačkog izvornika: *donijeti/donositi* i *poduzimati*, koji su najčešće u sintagmatskom odnosu s imenicom *mjere*: *die Maßnahmen treffen – donositi mjere* ili *poduzimati mjere*. S druge strane, sintagma s istim glagolom *eine Regelung / Regelungen treffen* prevodi se s *primijeniti uredbu*. Zanimljivo je da je najčešći hrvatski ekvivalent sintagmi s glagolom *treffen* punoznačni glagol *utvrditi* izveden iz imeničkog dijela sintagme *Feststellung treffen* (javlja se četiri puta).

Sintagme s funkcionalnim glagolom *finden* zastupljene su s četiri različnice od ukupno dvanaest pojava: *Anwendung finden*, *ihre Schranken finden*, *Zustimmung finden*, *Aufnahme finden*. Najfrekventnija se sintagma *Anwendung finden* prevodi isključivo punoznačnim glagolom *primjenjivati se*, izvedenim iz imeničke sastavnice.

Art 44

(2) Auf Beweiserhebungen **finden** die Vorschriften über den Strafprozess sinngemäß **Anwendung**.

(2) Na izvođenje dokaza **primjenjuju se** odgovarajući propisi o kaznenom postupku.

Sintagma *ihre Schranken finden* također se prevodi punim glagolom *ograničavati se*, dok je *Zustimmung finden* prevedeno sintagmom *dobiti suglasnost*, a *Aufnahme finden* sintagmom *imati prebivalište*. Kao što vidimo, hrvatski je prijevod sintagmi s glagolom *finden* u pravilu puni glagol izveden iz imeničkog dijela (*Anwendung finden – primjenjivati*; *ihre Schranken finden – ograničavati*), a i onda kada se sintagme s ovim glagolom prevode sintagmom, hrvatski ekvivalent glagola *finden* ni u jednom slučaju nije njegov izravni prijevod, nego hrvatski funkcionalni glagol *dobiti* odnosno *imati*. Sintagme s glagolom *erlassen* prevode se sintagmom s istoznačnim glagolom *donositi / donijeti*: *Gesetz erlassen – donijeti zakon*; *Verordnung erlassen – donijeti uredbu*; *Vorschriften erlassen – donijeti propise*; *Haftbefehl erlassen – donijeti uhidbeni nalog*; *das Recht erlassen – donositi pravne propise*. U jednom se slučaju umjesto glagola *donijeti* rabi glagolska imenica *donošenje*:

Art 80

(1) *Durch Gesetz können die Bundesregierung, ein Bundesminister oder die Landesregierungen ermächtigt werden, **Rechtsverordnungen zu erlassen.***

(1) *Na Saveznu vladu, saveznog ministra ili zemaljske vlade može se, temeljem zakona, prenijeti ovlast **donošenja uredbi.***

Intenzivno su zastupljene i sintagme s funkcionalnim glagolima *stehen, stellen, machen i tragen*. Sa stajališta translatologije zanimljivi su hrvatski prijevodni ekvivalenti sintagmi s glagolom *stehen*. U korpusu je zastupljeno deset pojavnica, od tog pet različnica. Ni u jednom slučaju hrvatska istoznačnica ne sadrži glagol *stajati*, nego *biti* ili *nalaziti se* (*unter dem besonderen Schutze stehen – biti pod posebnom zaštitom; unter dem Aufsicht stehen – biti pod nadzorom; im Zusammenhang stehen – biti u svezi; in Dienst stehen – nalaziti se u službi; nalaziti se u službeničkom i lojalnom odnosu*):

Art 135a

..., *welche mit dem Übergang von Vermögenswerten nach Artikel 89, 90, 134 und 135 **im Zusammenhang stehen,** ...*

..., *koje **su u svezi s** prijenosom imovine u skladu s čl. 89,90, 134 i 135...*

Art 34

..., ***in deren Dienst** er **steht.***

... ***u čijoj se službi nalazi.***

Art 33; (isto u čl. 96)

... *die **in einem öffentlich-rechtlichen Dienst- und Treueverhältnis stehen.***

... *koji **se nalaze u službeničkom i lojalnom odnosu uređenom javnim pravom.***

Potonji je primjer iznimno zanimljiv jer je pojavnica *im Verhältnis stehen* leksikalizirana dodavanjem složenog pridjeva imenici *Verhältnis* te njezinim proširenjem dvjema imenicama od kojih su nastale složenice *Dienst- und Treueverhältnis*. Za razumijevanje ovakvih konstrukcija potrebno je izvršno poznavanje njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolima, a prevoditeljica Temelnog zakona Ā našla je izvršno rješenje prevodeći dijelove složenica pridjevima (u **službeničkom i lojalnom odnosu**), a pridjevski dio apozicijom imenice *odnos*. Druga inačica prijevoda sintagme *im Zusammenhang stehen* u obliku je prijedložne fraze **u svezi s**, u kojoj je glagolski dio izostavljen:

Art 135a

(2) *...die mit dem Übergang von Vermögenswerten der Deutschen Demokratischen Republik auf Bund, Länder und Gemeinden **im Zusammenhang stehen,** ...*

... ***u svezi s** prijenosom imovine Njemačke Demokratske Republike na Savez, zemlje i općine...*

Sa stajališta prevođenja zanimljive su i prijevodne varijacije sintagmi s funkcionalnim glagolima *geben i erteilen*, koji su semantički bliski i znače *dati, dodijeliti*. U njemačkom je korpusu deset pojavnica s ovim glagolima, a samo u četirima hrvatska je inačica identična izvorniku

dati/davati + imenica: sich dieses Grundgesetz geben – dati ovaj Temeljni zakon; Gelegenheit geben – dati mogućnost; Erklärungen abgeben – davati izjave (u potonjem je primjeru glagol *geben* terminologiziran prefiksom *ab-*). U pravnom su tekstu sintagme s funkcionalnim glagolima često proširene pridjevom:

Art 115a

(5) ..., so kann der Bundespräsident **völkerrechtliche Erklärungen** über das Bestehen des Verteidigungsfalles mit Zustimmung des Bundestages **abgeben**.

(5) ..., savezni predsjednik može uz suglasnost Saveznog parlamenta **davati međunarodnopravne izjave** o stanju obrane.

U ostalim prijevodima sintagmi s glagolima *geben / abgeben / erteilen* javljaju se sintagme sa semantički različitim glagolima **donijeti, izdati, polagati**: *eine Geschäftsordnung geben – donijeti poslovnik, Einzelweisungen erteilen (2x) – donositi pojedinačne upute, die Genehmigung erteilen – izdati suglasnost/dozvolu, Rechenschaft geben – polagati račune*.

Zanimljive su inačice prijevoda sintagmi s glagolom *erteilen* u kojima je zadržan oblik sintagme, ali sa semantički posve različitim glagolima u hrvatskom jeziku. Tako se sintagma *Weisungen erteilen* u jednom slučaju prevodi *davati naputke*, a u drugom punoznačnim glagolom *uputiti*. Isto tako, prijevod sintagme *den Religionsunterricht erteilen* u jednom slučaju glasi *podučavati vjeronauk*, a u drugom *nastava vjeronauka se odvija*. U oba je slučaja riječ o leksikaliziranoj sintagmi *Unterricht erteilen*, čiji je hrvatski ekvivalent *podučavati* ili *održavati nastavu*.

S druge strane, glagol *stellen* najčešće se prevodi istovjetnim hrvatskim funkcionalnim glagolom *postaviti/staviti*: *zur Verfügung stellen – staviti na raspolaganje, Antrag stellen – postaviti zahtjev*. Primjer čiji je prijevod izuzetak od ovoga pravila je sintagma *unter Strafe stellen* koja se prevodi izrazom s glagolom *biti* i pridjevom izvedenim iz imeničkog dijela sintagme *Strafe* – *kazna: biti kažnjiv*.

Provedemo li sličnu analizu slabije zastupljenih sintagmi tipičnih za administrativno-pravni stil dobit ćemo različite rezultate. Tako se, primjerice, sintagme s glagolom *machen* u pravilu prevode punoznačnim glagolom izvedenim iz imeničkog dijela sintagme: *zur Pflicht machen – odrediti; zum Gegenstand machen – primjenjivati se, Gebrauch machen – koristiti, zur Voraussetzung machen – predviđati (se)*. Zanimljiva je sintagma *einen Vorschlag machen* koja se može prevesti glagolom *predložiti*, ali i sintagmom koja sadrži semantički posve različiti i funkcionalni glagol *dati – dati prijedlog*. U našem korpusu nalazimo i morfo-sintaktički posve drugačiji prijevod u odnosu na izvornu njemačku sintagmu – prijedložnu frazu bez glagola *na prijedlog*.

Art 115h

(2) Wird eine Neuwahl des Bundeskanzlers durch den Gemeinsamen Ausschuß erforderlich, so wählt dieser einen neuen Bundeskanzler mit der Mehrheit seiner Mitglieder; der Bundespräsident **macht dem Gemeinsamen Ausschuß einen Vorschlag**.

(2) Ako je nužno da Zajednička komisija izabire novoga saveznoga kancelara, ona ga bira **na prijedlog** saveznog predsjednika većinom svojih članova.

U korpusu se relativno često javljaju i sintagme s funkcionalnim glagolima *tragen* i *wahrnehmen*. One s glagolom *tragen* (= *nositi*) uglavnom se odnose na pokriće troškova i u hrvat-

skom jeziku se koriste u terminologiziranoj varijanti *snositi + imenica: die Ausgaben tragen, die Geldleistungen tragen, die Belastungen tragen, Aufwendungen/die Zuschüsse tragen* u značenju *snositi (dodatne) troškove*. Od ovoga prijevodnog uzorka odudara prijevod sintagme *Rechnung tragen*, koja se u jednom slučaju prevodi sintagmom s funkcionalnim glagolom *voditi (voditi računa)*, a u drugom se u prijevodu javlja semantički različit glagol *polagati (polagati račune)*.

Sintagme s glagolom *wahrnehmen* uglavnom se prevode sintagmama s glagolima *obnašati, obavljati, primjenjivati* u kombinaciji s imenicama *Recht, Befugnis, Aufgabe: die Rechte wahrnehmen – primjenjivati pravo, die Befugnisse wahrnehmen – obnašati ovlasti, Aufgaben wahrnehmen – obavljati zadaće*. Zanimljivo je da se ovaj prijevod javlja u dva slučaja, dok su druge dvije pojavnice prevedene punim glagolima: *uredovati i uređivati*.

Art 87a

(3) *Die Streitkräfte haben im Verteidigungsfall und im Spannungsfalle die Befugnis, zivile Objekte zu schützen und **Aufgaben der Verkehrsregelung wahrzunehmen,...***

(3) *U slučaju obrane zemlje i u kriznim stanjima oružane snage ovlaštene su štititi civilne objekte i **uredovati u prometu ...***

Funkcionalni glagoli *setzen, treten i bleiben* ne javljaju se često u korpusu, ali su u pravilu u sprezi s imenicom *Kraft (snaga)* i najčešće se doslovno prevode: *in Kraft treten – stupiti na snagu* (3 pojavnice); *in Kraft bleiben – ostati/biti na snazi* (4); *in Kraft setzen – staviti na snagu* (2) i *außer Kraft setzen – staviti izvan snage* (2). Od 14 sintagmi s imeničkim dijelom *Kraft* samo su dvije različnice prevedene punim glagolom, vjerojatno zbog stilskih razloga, kako bi rečenica bila razumljivija i jednostavnija: *in Kraft setzen – osnažiti* (jedna pojavnica u prijevodu) i *außer Kraft treten – prestati* (dvije pojavnice u prijevodu).

Art 127

*Die Bundesregierung kann mit Zustimmung der Regierungen der beteiligten Länder Recht der Verwaltung des Vereinigten Wirtschaftsgebietes, soweit es nach Artikel 124 oder 125 als Bundesrecht fortgilt, innerhalb eines Jahres nach Verkündung dieses Grundgesetzes in den Ländern Baden, Groß-Berlin, Rheinland-Pfalz und Württemberg-Hohenzollern **in Kraft setzen**.*

*Savezna vlada može uz suglasnost vlada zainteresiranih zemalja u roku od godine dana od proglašenja ovoga Temelnog zakona **osnažiti** pravo gospodarskog upravljanja Ujedinjenim gospodarskim prostorom u zemljama Badenu, Velikom Berlinu, Porajnju i Falačkoj te Württemberg-Hohenzollernu.*

Osim učestalih sintagmi koje smo ovdje detaljno kvantitativno i kvalitativno analizirali, treba spomenuti i neke manje učestale pojavnice koje se u pravilu na hrvatski jezik prevode semantički istovjetnim sintagmama s funkcionalnim glagolima. Takve su sintagme, primjerice: *Recht genießen – uživati pravo, Handlungen vornehmen – poduzimati radnje; Verträge abschließen – zaključivati ugovore; Einspruch/Beschwerde einlegen – uložiti žalbu/prigovor*. Drugu skupinu čine one čiji je hrvatski ekvivalent sintagma sa semantički različitim funkcionalnim glagolom: *die Beweise erheben – iznositi dokaze; Beshwerde erheben – podnijeti žalbu; Eid leisten – polagati prisegu; Ausgaben leisten – pokrivati troškove; die Tat begehen – počiniti kazneno djelo*. U ovoj su skupini i četiri pojavnice čija hrvatska istoznačnica nije sintagma s funkcionalnim glagolom, nego puni glagol izveden iz imeničkog dijela izvorne sintagme: *Beschluss fassen – odlučiti; Stellung nehmen – izjasniti se; in Betracht kommen – odnositi se; zum Ausdruck bringen – izjasniti se*.

Posvetit ćemo i nekoliko redaka sintagmama s funkcionalnim glagolom *erfolgen* koji gradi sintagme s imenicama u nominativu. Kao hrvatske istoznačnice javljaju se dvije prijevodne varijante: sintagme sa semantički različitim glagolom u sprezi s imenicom u akuzativu: *Übergang erfolgt – obaviti prijenos*, i puni glagol izveden iz imeničke konstituyente (*Feststellung erfolgt – utvrđuje se*, *Gliederung erfolgt – preustrojava se*, *Beendigung erfolgt – prestaje važiti*). Samo se u jednom slučaju javlja doslovan prijevod sintagmom s glagolom *uslijediti*: *Verkündigung erfolgt – objava će uslijediti*.

Art 115a

(1) (...) **Die Feststellung erfolgt** auf Antrag der Bundesregierung ...

(1) (...) **Stanje obrane utvrđuje se** na zahtjev Savezne vlade,...

Art 115a

(3) *Ist dies nicht rechtzeitig möglich, so erfolgt die Verkündigung in anderer Weise;*

(3) *Ako to nije moguće učiniti pravovremeno, objava stanja obrane će uslijediti na drugi način;*

Art 135

(5) *Im übrigen wird die Rechtsnachfolge und die Auseinandersetzung, soweit sie nicht bis zum 1. Januar 1952 durch Vereinbarung zwischen den beteiligten Ländern oder Körperschaften oder Anstalten des öffentlichen Rechtes erfolgt,...*

(5) *Ostali slučajevi prava nasljeđivanja i podjele koji nisu riješeni prije 1. siječnja 1952. sporazumom između zemalja ili zainteresiranih tijela ili ustanova javnog prava ...*

Gornji primjer pokazuje koliko složeni mogu biti predikati s funkcionalnim glagolom i koliko je vještine potrebno kako bismo uočili kompleksne morfo-sintaktičke odnose i mogli ih pravilno prenijeti prijevodom. Znanje, iskustvo i logično razmišljanje prevoditelja dovodi i do kreativnih rješenja u složenim rečeničnim konstrukcijama. Prevoditeljica je sintagmu *die Rechtsnachfolge und die Auseinandersetzung ...erfolgt*, koja je leksikalizirana i izražena u obliku zavisne rečenice, prevela sintagmom *riješiti slučajeve* („slučajevi prava nasljeđivanja i podjele koji nisu riješeni...“).

Navedeni primjeri rečenica zorno pokazuju koliko je umijeća, znanja i posebnih kompetencija potrebno u procesu prevođenja, što potvrđuje i sljedeća tvrdnja: „Translation is a process in which a translator makes a number of decisions on how to interpret the source text“,³⁴ kao i ona S. Šarčević da oni koji se bave prevođenjem pravnih tekstova moraju dobro poznavati ne samo oba jezika i njihovu pravnu terminologiju i frazeologiju, nego i znati logički razmišljati i poznavati pravne sustave obiju zemalja, ali i biti sposobni rješavati (jezične) probleme.³⁵

U našem korpusu ima još nekoliko primjera koji ilustriraju koliki izazov može predstavljati prevođenje sintagmi s funkcionalnim glagolima iz jednoga pravnog sustava u drugi. Često dijelovi sintagme ne stoje zajedno u rečenici, nego je glagolski dio na kraju, što ćemo vidjeti u sljedećem primjeru. To još usložnjava izlomljeni stil (*zerhackter Stil*) složenih rečenica kao

34 Angelo Pizzuto, 'Translation Procedures: The Technical Component of the Translation Process'. <<https://bit.ly/31E1vJA>> pristupljeno 25. ožujka 2019.

35 Šarčević (n 3) op. cit.

jedno od stilskih obilježja pravnih tekstova,³⁶ kao i proširenja imenica pridjevom, prijedložnom frazom ili pak cijelom zavisnom rečenicom. Također, glagolski dio može biti u različitim gramatičkim oblicima i vremenima, pa često nije lako prepoznati koji dijelovi čine sintagmu. Kao ilustracija ove tvrdnje može poslužiti primjer u kojemu su u istoj rečenici povezane dvije sintagme – jedna s funkcionalnim glagolom *tun* a druga s funkcionalnim glagolom *ziehen*:

Art 46

(1) Ein Abgeordneter darf zu keiner Zeit wegen **seiner Abstimmung** oder wegen **einer Äußerung**, die er im Bundestage oder in einem seiner Ausschüsse **getan hat**, gerichtlich oder dienstlich verfolgt oder sonst außerhalb des Bundestages **zur Verantwortung gezogen werden**.

(1) Zastupnik nikad ne smije biti kazneno ni službeno gonjen odnosno **pozivan na odgovornost za mišljenje ili glasovanje izraženo** u Saveznom parlamentu ili njegovim komisijama.

Prevoditeljica je ovdje izvrsno prenijela informativnu vrijednost izvorne rečenice vodeći računa o jezičnoj ekonomiji u jeziku-cilju i dvostruku sintagmu *seine Abstimmung oder eine Äußerung tun*, čiji je glagolski dio u perfektu skratila na imenicu i glagolski pridjev izveden iz glagola *izraziti* (**mišljenje ili glasovanje izraženo**...). Ovo prijevodno rješenje slijedi pravilo jezične ekonomije, ali se isto tako moglo zadržati i strukturu izvorne rečenice:

Zastupnik nikad ne smije biti kazneno ni službeno gonjen odnosno **pozivan na odgovornost** zbog svoga **glasovanja ili mišljenja koje je izrazio** u Saveznom parlamentu ili njegovim komisijama.

Za razumijevanje i prevođenje takve rečenice potrebno je poznavati osnove prava i pravila logičnog zaključivanja u pravu, koje Šarčević³⁷ apostrofira kao jednu od važnih kompetencija potrebnih u pravnom prevođenju jer osim izvrsnog poznavanja jezika-izvora i jezika-cilja, osoba koja se bavi pravnim prevođenjem mora poznavati logička načela, logički razmišljati i poznavati pravne sustave obiju zemalja, ali i biti sposobna rješavati probleme.³⁸

Poseban izazov za pravnik, ali i neiskusnoga prevoditelja, mogu predstavljati sintagme u kojima su izostavljeni dijelovi sintagme bitni za razumijevanje cijele rečenice, poput *die ausschließliche Gesetzgebung haben*. Kod navedenog primjera na djelu je više obilježja njemačkoga jezika prava koja pridonose teškoćama u razumijevanju: s jedne strane leksikalizacija izraza, tj. njegovo proširenje dodavanjem pridjeva *ausschließlich*, a s druge izostavljanje jednog dijela izraza. U ovom je slučaju u imeničkom dijelu sintagme *Gesetzgebung* izostavljena temeljna riječ *–zuständigkeit* (= *Gesetzgebungszuständigkeit*). Dosadašnje istraživanje ovoga fenomena u njemačkom jeziku pravne struke pokazalo je da bi bez navođenja izostavljenog dijela prijevod bio nerazumljiv i nelogičan, pa se u hrvatskom prijevodu izostavljena konstituenta uvijek dodaje.³⁹ Tako je i u navedenom primjeru:

36 Prema Günther: Ljubica Kordić, Zdenka Barna, 'Lingvistička obilježja njemačkog jezika u kontekstu prava Europske unije na primjeru Amsterdamskog ugovora' (2019) Vol. 35, No. 3–4, Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, 223.–241.

37 Šarčević, *New Approach to Legal Translation* (n 2) 13.–14.

38 Šarčević, *ibid.*

39 Ljubica Kordić 'Kurzwortbildungen als Merkmal der Deutschenrechtssprache' (2013) Vol. 53, No. 2/2013 *Linguistica* (Zwischen) Sprache und Recht / Articles; DOI: <https://doi.org/10.4312/linguistica.53.2.185-197>.

Art 105

(1) *Der Bund hat die ausschließliche Gesetzgebung über die Zölle und Finanzmonopole.*

(1) *Carine i finansijski monopoli u isključivoj su zakonodavnoj nadležnosti Saveza.*

3.3.2. KVANTITATIVNA ANALIZA

Korpus čini ukupno 269 pojava sintagmi s funkcionalnim glagolima koje su prikupljene u tekstu Temelnog zakona (*Grundgesetz*) Savezne Republike Njemačke. U njima se javljaju 43 različita funkcionalna glagola. S obzirom na opseg korpusa, jasno je da se neki funkcionalni glagoli učestalo javljaju u sintagmama u njemačkom jeziku pravne struke i da se mogu smatrati njegovim stilskim obilježjem. Kvalitativna je analiza pokazala da se u korpusu na njemačkom jeziku najčešće javljaju sintagme s funkcionalnim glagolima *haben*, *bedürfen*, *ausüben*, *treffen*, *finden*, *stehen*, *erlassen*, *tragen*. Najfrekventnije su u tekstu sintagme *Zustimmung bedürfen* (*potrebna je suglasnost/pristanak*) zastupljena s 36 pojava i *Recht haben/Anspruch haben* (*imati pravo*) koja je zastupljena s 21 pojavnicom. Najučestalije imenice koje se javljaju u kombinaciji s ovim glagolima su *Recht* (*pravo*), *Zustimmung* (*suglasnost*) i *Anwendung* (*primjena*). Učestalost uporabe baš tih glagola i imenica uvjetovana je normativno-proceduralnim karakterom ustavno-pravnoga teksta kojemu pripadaju. Najučestalija morfo-sintaktička struktura u kojoj se sintagme s funkcionalnim glagolima javljaju u njemačkom tekstu je glagol + imenica u akuzativu (*Entscheidung treffen*, *Aufwendungen tragen*, *Antrag stellen*) sa 169 pojava. Druga prema učestalosti jest struktura glagol + prijedložna fraza (*in Kraft treten*, *zur Pflicht machen*, *aufßer Anwendung setzen*), zastupljena s 39 pojava. Na trećem je mjestu zbog frekventnosti sintagmi s glagolom *bedürfen* struktura glagol + imenica u genitivu (49 pojava), a tek s tri pojavnice zastupljene su konstrukcije s glagolom u dativu (npr. *dem Gesetz unterliegen*).

Kvantitativnom analizom hrvatskih prijevodnih ekvivalenata dolazimo do podatka da hrvatski korpus sadrži 196 sintagmi s funkcionalnim glagolom, i to: 56 koje su doslovno prevedene s njemačkog jezika, 93 sintagme s funkcionalnim glagolima koji su semantički različiti od njemačkog izvornika, a 47 je sintagmi s glagolom *biti* i glagolskim pridjevom izvedenim iz imeničkog dijela složenice (*biti kažnjiv*, *biti ograničen*). Korpus čini i značajan broj hrvatskih prijevodnih ekvivalenata u obliku punoznačnih glagola (58 primjera) te prijedložne fraze bez glagola (dvanaest pojava) i imeničke sintagme s glagolskom imenicom izvedenom iz funkcionalnog glagola (dvije pojavnice), a samo u jednom primjeru preveden je samo imenički dio sintagme. Proizlazi da su 73 sintagme od ukupno 269 prevedene punim glagolom ili drugom strukturom bez funkcionalnog glagola, što čini 27 % korpusa. Činjenica da se opsežan njemački korpus od 269 sintagmi temelji na ukupno 43 funkcionalna glagola u njemačkom izvorniku implicira da su te strukture intenzivnije zastupljene u njemačkom nego u hrvatskom pravnom tekstu. Dobiveni rezultati pokazuju da se u hrvatskom korpusu javljaju 44 različita funkcionalna glagola u 196 pojava, ali i 58 pojava punoznačnih glagola. Kvalitativna analiza pokazala je da neki njemački funkcionalni glagoli uopće nisu prevedeni istoznačnim glagolima (*erlassen*, *fassen*, *geben*, *treffen*), nego se umjesto njih najčešće rabi semantički različit hrvatski funkcionalni glagol karakterističan za pravni diskurs *donijeti/donositi*, te da se neki poput *machen*, *finden*, *treffen*, *treten* uglavnom prevode punoznačnim glagolom.

Dobiveni rezultati impliciraju da postoje sustavno-pravne, jezične i kulturalne razlike u uporabi sintagmi s funkcionalnim glagolima u njemačkom i hrvatskom jeziku, što potvrđuje tezu da njihovo prevođenje predstavlja izazov jer zahtijeva dobro poznavanje i njemačke i hrvatske pravne frazeologije, ali i razumijevanje kompleksnih morfo-sintaktičkih odnosa u kojima se te strukture javljaju u dvama jezicima.

4. SINTEZA KVALITATIVNE I KVANTITATIVNE ANALIZE

Pitanja na koja smo pokušali odgovoriti u ovom istraživanju jesu: 1. Koliko su učestale sintagme s funkcionalnim glagolima u njemačkom, a koliko u hrvatskom jeziku prava te 2. Koje se sintagme s funkcionalnim glagolima i u kojim strukturama najčešće javljaju u njemačkom korpusu, a koje kao njihove istoznačnice u hrvatskom prijevodu i jesu li njihovi hrvatski ekvivalenti istovjetne strukture? Kako su u fokusu istraživanja hrvatske prijevodne istoznačnice njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolima, naša je hipoteza bila da su najčešće hrvatske istoznačnice sintagme s funkcionalnim glagolom i imenicom u akuzativu te da će često biti zastupljeni prijevodi punoznačnim glagolom.

Iz kvalitativne analize proizlazi da se sintagme s funkcionalnim glagolima ekscerpirane iz teksta Temeljnog zakona SRNJ na hrvatski jezik najčešće prevode na sljedeće načine:

- 1) kao doslovni prijevod sintagme s istim funkcionalnim glagolom (*stupiti na snagu*)
- 2) kao sintagme s funkcionalnim glagolom semantički različitim od njemačkoga (*donijeti odluku*)
- 3) kao punoznačni samostalni glagol (*utvrđivati*)
- 4) kao sintagma s pasivnim oblikom glagola izvedenim iz imeničkog dijela sintagme (biti potvrđen)
- 5) kao prijedložna fraza bez glagola (*na prijedlog*)
- 6) kao glagolska imenica s imeničkim atributom u genitivu (*donošenje odluke*).

Kao doslovni prijevodi njemačkih struktura s istim funkcionalnim glagolom u hrvatskom se korpusu najčešće javljaju sintagme s glagolom *imati* (*imati dužnost – Pflicht haben*); *obavljati/obnašati* (*obnašati službu – das Amt ausüben*); *dati* (*dati mogućnost – Gelegenheit geben*) i *staviti* (*staviti na raspolaganje – zur Verfügung stellen*). U ovoj se skupini često javljaju terminologizirani oblici funkcionalnih glagola tipičnih za jezik prava npr. **postaviti** *zahtjev – Antrag stellen*, a osobito su prisutni kod sintagmi s glagolom *tragen* – *nositi* koji se u hrvatskom prijevodu javlja u terminologiziranom obliku **snositi** *izdatke/troškove* (*die Ausgaben tragen, die Geldleistungen tragen*).

Prva su skupina prema učestalosti **sintagme s funkcionalnim glagolom koji se leksički i semantički razlikuje od njemačkoga**. Ovaj je rezultat naše analize značajan jer ukazuje na to koji funkcionalni glagoli nisu u uporabi u hrvatskom jeziku te koji se rabe umjesto njih, čega nužno trebaju biti svjesni svi koji prevode pravne tekstove s njemačkoga na hrvatski jezik. Njemački funkcionalni glagoli čiji su prijevodni ekvivalenti u hrvatskom semantički uvijek različiti jesu *treffen, erlassen, fassen* i *stehen*. Ekvivalenti glagola *treffen* (*pogoditi, naći, naići*

na, zadesiti)⁴⁰ u sintagmama *Maßnahmen / Entscheidung / Vorbereitungen treffen* jesu hrvatski funkcionalni glagoli *donijeti* i *vršiti*: *donijeti mjere/donijeti odluku, (iz)vršiti pripreme*. Glagol *erlassen* izvorno znači *otпустiti, oprostiti*, ali se na hrvatski jezik također prevodi funkcionalnim glagolom *donijeti/donositi* (*Regelungen / Gesetze / Bestimmungen erlassen – donijeti/donositi uredbе/zakone/odredbe*). Zanimljivo je da se i glagoli *geben* i *erteilen*, za koje smo vidjeli da se na hrvatski uglavnom prevode izravno s *dati, dodijeliti*, u nekim slučajevima prevode funkcionalnim glagolom *donijeti/donositi*: *Geschäftsordnung geben – donijeti poslovnik, Weisungen erteilen – donositi upute*. Funkcionalni glagol *stehen* (= *stajati*) u našem se korpusu ne prevodi izravno sa *stajati*,⁴¹ nego s *biti* i *nalaziti se*: *unter dem besonderen Schutze stehen – biti pod posebnom zaštitom, unter dem Aufsicht stehen – biti pod nadzorom, im Zusammenhang stehen – biti u svezi, in Dienst stehen – nalaziti se u službi*.

Druga su skupina s obzirom na učestalost **punoznačni samostalni glagoli** kao prijevodne varijante njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolom (58 pojavnica s 26 različnica). Punoznačni („obični“) glagoli se u hrvatskom korpusu javljaju najčešće kao ekvivalenti sintagmi s funkcionalnim glagolima **finden** (*Anwendung finden – primjenjivati; Schranken finden – ograničiti*), **treffen** (*Feststellungen treffen – utvrđivati*) i **erteilen** (*Weisungen erteilen – uputiti*), ali i s **bedürfen** (*der Gegenzeichnung bedürfen – supotpisati – dva primjera*). U nekim je slučajevima prijevod punim glagolom proizvod kreativnosti i logičkog razmišljanja prevoditelja i proizlazi iz šireg konteksta rečenice ili odlomka, kao u primjerima s glagolom **ausüben**: *Gerichtsbareit ausüben – djelovati; das Hausrecht und die Polizeigewalt ausüben – brinuti se o redu i sigurnosti*. Zanimljivo je da se kao hrvatski ekvivalent sintagme s glagolom *machen* u pravilu javlja punoznačni glagol i da se funkcionalni glagol *uraditi/(u)činiti* uopće ne javlja u hrvatskom korpusu. Sintagme s ovim funkcionalnim glagolom prevode se različitim glagolima, u pravilu izvedenim iz imeničkog dijela sintagme: *Gebrauch machen – koristiti, zur Voraussetzung machen – predviđati, zur Pflicht machen – odrediti; zum Gegenstand machen – primjenjivati se*. I sintagme s glagolom *wahrnehmen*, koji se u pravilu prevodi s *obnašati, obavljati, primjenjivati* što, u dva se slučaja prevodi punim glagolima *uredovati*, odnosno *uređivati*. Također se i kod učestalih prijedložnih sintagmi s imenicom *Kraft* (*in Kraft treten – stupiti na snagu, in Kraft setzen – staviti na snagu, in Kraft bleiben – ostati na snazi*) u našem korpusu javljaju dva prijevoda punim glagolom: **in Kraft setzen – osnažiti**, te *außer Kraft treten – prestati*. Od frekventnijih sintagmi koje se u pravilu prevode punim glagolom treba spomenuti i sintagme s glagolom **erfolgen** koji je u morfo-sintaktičkoj svezi s imenicom u nominativu, a koje se bez izuzetka prevode punim glagolom: *Feststellung erfolgt – utvrđuje se, Gliederung erfolgt – preustrojava se, Beendigung erfolgt – prestaje važiti*. Punim su glagolom prevedene i sintagme *Beschluss fassen – odlučiti* (u jednom slučaju: *donijeti odluku*), *Stellung nehmen – izjasniti se; in Betracht kommen – odnositi se; zum Ausdruck bringen – izjasniti se, die Ausübung aufgeben – prestati*, koje su zastupljene u korpusu s po jednom pojavnicom.

Glagol biti u kombinaciji s glagolskim pridjevom izvedenim od imeničkog dijela sintagme sljedeća je prema učestalosti prijevodna varijanta u hrvatskom jeziku. Obično se javlja kao ekvivalent sintagmi s glagolima *haben, stellen* i *treffen*: *Pflicht haben – biti dužan; Befähigung haben – biti osposobljen; unter Strafe stellen – biti kažnjiv, Regelung(en) treffen – biti*

40 Prema Gustav Šamšalović, *Njemačko-hrvatski ili srpski rječnik* (Zora, 1974).

41 Ovo ne znači da se u nekim drugim tekstovima ne može javiti i prijevod glagolom *stajati* (primjerice: *zur Verfügung stehen – stajati/biti na raspolaganju*), no u našem korpusu takav primjer nije zastupljen.

utvrđen. Zanimljivo je da se ovom kraćom strukturom s glagolom *biti* prevodi i jedna sintagma s glagolom *bedürfen*: *Bestätigung bedürfen* – *biti potvrđen*. Ostali primjeri sintagmi s ovim glagolom mogu se smatrati podvrstom prijevoda *glagolom biti* i *glagolskog pridjeva* izvedenog iz imenice jer se u pravilu prevodi strukturom *biti potreban* + imenica u nominativu. Postoji i jedan slučaj u kojemu se sintagma s glagolom *haben* prevodi s glagolom *biti* u kombinaciji s imenicom: *zum Gegenstand haben* – *biti predmet*.

Sintagme s funkcionalnim glagolima rjeđe se prevode na hrvatski jezik **prijedložnim ili imeničkim konstrukcijama bez glagola**. Prijevod u tom obliku susrećemo u tri različite sintagme zastupljene u dvanaest pojavnica: *Vorschlag machen* – *na prijedlog*, *in Zusammenhang stehen* – *u svezi* i *der Zustimmung bedürfen* – *uz suglasnost*.

Najmanje su učestali prijevodi **glagolskom imenicom s imeničkim atributom u genitivu** kao prijevodna varijanta strukture glagol + imenica u akuzativu (*Amt ausüben* – *obavljanje dužnosti* i *Rechtsverordnungen erlassen* – *donošenje uredbi*), zatim opisni prijevod uvođenjem drugih leksičkih sredstava te slučaj **prevođenja samo imeničkog dijela** sintagme (*Recht erlassen* se prevodi samo imenicom *pravo*):

Art 115k

(1) ... *Dies gilt nicht gegenüber früherem Recht, das auf Grund der Artikel 115c, 115e und 115g erlassen worden ist.*

(1) ... *To se ne odnosi na prethodno pravo iz čl. 115.c, 115.e i 115.g.*

Konačni rezultati kvalitativne i kvantitativne analize hrvatskih prijevodnih istoznačnica izraženi u sljedećoj tablici u velikoj mjeri potvrđuju našu hipotezu da su najčešći oblik prijevoda sintagme s funkcionalnim glagolom s imenicom u akuzativu te da će biti snažno zastupljeni prijevodi punoznačnim glagolom. Nismo očekivali da će među prijevodnim istoznačnicama u obliku sintagme naj snažnije biti zastupljene sintagme s funkcionalnim glagolima koji su semantički različiti od njemačkoga izvornika.

	Prijevodni ekvivalenti njemačkih SFG-a u hrvatskome prijevodu	Broj pojava u korpusu
1.	Doslovni prijevod sintagmom s istim funkcionalnim glagolom	56
2.	Sintagme s funkcionalnim glagolom koji se semantički razlikuje od njemačkoga	93
3.	Sintagme s pasivnim oblikom glagola izvedenim iz imeničkog dijela sintagme	47
4.	Punoznačni samostalni glagol	58
5.	Prijedložna fraza bez glagola	12
6.	Glagolska imenica s imeničkim atributom u genitivu	2
7.	Samo imenički dio sintagme	1

Tablica 1. Prijevodni ekvivalenti njemačkih sintagmi s funkcionalnim glagolima

5. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Ovim istraživanjem pokazali smo koliko su učestale sintagme s funkcionalnim glagolima u njemačkom, a koliko u hrvatskom jeziku prava te koji se funkcionalni glagoli najčešće javljaju u njemačkom korpusu i koji su njihovi ekvivalenti u hrvatskom. Zanimljivo je da se u dvama jezicima javljaju semantički različiti funkcionalni glagoli te da su neki glagoli vrlo produktivni u hrvatskom jeziku i javljaju se kao prijevodni ekvivalenti više različitih funkcionalnih glagola njemačkoga jezika (*donijeti/donositi*). Zanimljiva je i činjenica da njemački korpus čini 269 pojava s 43 različita funkcionalna glagola, dok hrvatski prijevod obuhvaća 196 sintagmi s podjednakim brojem funkcionalnih glagola, što navodi na zaključak da je hrvatski jezik prava manje sklon uporabi tih struktura od njemačkoga. Rezultati pokazuju da je više od 27 % sintagmi s funkcionalnim glagolom prevedeno hrvatskim punoznačnim glagolom, prijedložnom ili imeničkom frazom. To dijelom potvrđuje našu hipotezu da se višečlane sintagme s funkcionalnim glagolima na hrvatski često prevode punoznačnim glagolom izvedenim iz imeničkog djela sintagme, a također je u skladu sa stajalištem kroatista da se sintagma s funkcionalnim glagolom kao raščlanjeni predikat smatra stilski lošom strukturom koju treba zamijeniti „običnim“ glagolom. S druge strane, respektabilan broj od 196 sintagmi u hrvatskom prijevodu ukazuje da tu strukturu treba promatrati kao jedno od nezaobilaznih obilježja administrativno-pravnoga stila. Također je time potvrđen i dio hipoteze o snažnoj zastupljenosti prijevoda u obliku sintagmi s imeničkim dijelom u akuzativu, no nismo očekivali najznačajniju zastupljenost sintagmi s funkcionalnim glagolima semantički različitim od njemačkih izvornika (93). Upravo ovaj nalaz potvrđuje i polazišnu tezu kako prevođenje sintagmi s funkcionalnim glagolima predstavlja izazov za sve koji se bave pravnim tekstovima na njemačkom jeziku ako nisu dovoljno upoznati s morfo-sintaktičkim obilježjima tih složenih struktura i njihova prevođenja na hrvatski jezik. Stoga vjerujemo da bi spoznaje iz područja koje smo ovdje istražili trebale naći primjenu u nastavi stranih jezika na hrvatskim pravnim fakultetima i na prevoditeljskim studijima.

Ograničenje istraživanja njegova je ograničenost na samo jedno pravno područje, pa bi rezultate bilo dobro provjeriti i u drugim granama. Također, u budućnosti bi bilo korisno usporediti rezultate istraživanja s referentnim jednojezičnim korpusima iz područja općega jezika.

BIBLIOGRAFIJA

1. Blažević N, 'Sintagme s funkcionalnim glagolima u njemačkom poslovnom dopisivanju u turizmu i njihovi ekvivalenti u hrvatskom' (1995)1 *Tourism and hospitality management*, 79.–87.
2. Flesicher W, Barz I, *Wortbildung der deutschen Gegenwartssprache* (Max Niemeyer, 2007)
3. Gläser R, *Phraseologie der englischen Sprache* (WEB Verlag Enzyklopädie, 1986)
4. Gradečak-Erdeljić T, Brdar M, 'Constructional meaning of verbo-nominal constructions in English and Croatian' (2012) 38/73 *Suvremena lingvistika*, 29.–46.
5. Helbig G, Buscha J, *Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht* (Langenscheidt, 2001)
6. Heringer H. J, *Grammatik und Stil. Praktische Grammatik des Deutschen* (Cornelsen, 1995)
7. Hudeček L, Francić A, Mihaljević M, *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku* (Hrvatska sveučilišna naklada, 2005) 112.–113.

8. Karabalić V, Pon L, *Syntax der Satzglieder im Deutschen. Ein Lehr- und Arbeitsbuch* (Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku – Filozofski fakultet Osijek, 2008)
9. Kordić Lj, Marušić B 'Funktionsverbgefüge (FVG) als Merkmal der deutschen Rechts- und Verwaltungssprache' (2017) 29/2017 Comparative Legilinguistics, 9.–30.
10. Kordić Lj, 'Kurzwortbildungen als Merkmal der Deutschenrechtssprache' (2013) Vol. 53 No. 2/2013 Linguistica (Zwischen) Sprache und Recht, 185.–197.
11. Kordić Lj, Barna Z, 'Lingvistička obilježja njemačkog jezika u kontekstu prava Europske unije na primjeru Amsterdamskog ugovora' (2019) Vol. 35, No. 3–4, Pravni vjesnik: časopis za pravne i društvene znanosti Pravnog fakulteta Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, 223.–241.
12. Lagumdžija Z, 'Sintagma s funkcionalnim glagolom u njemačkom jeziku prava' (2012) 3 Postscriptum. Časopis za obrazovanje, nauku i kulturu, 6.–12.
13. Mamić M, *Temelji hrvatskoga pravnog nazivlja* (Hrvatska sveučilišna naklada, 1992)
14. Marušić B, *Funktionsverben in deutscher Konzernsprache*. Neobjavljeni doktorski rad (Sveučilište J. J. Strossmayera u Osijeku, 2015)
15. Opačić N, *Reci mi to kratko i jasno* (Novi Liber, 2009)
16. Peti-Stančić A, Japirko H, Keži M, 'Koliko su lagani tzv. lagani glagoli u hrvatskom?' (2016) 2/20 Philological Studies, 202.–225.
17. Petrović V, *Syntax des zusammengesetzten Satzes im Deutschen. Ein Arbeitsbuch* (Školska knjiga, 2005)
18. Reiß K, Vermeer H. J, *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*, Serie *Linguistische Arbeiten* (Vol. 147, Max Niemayer Verlag, 1984)
19. Rišner V, 'Jezični savjeti Ljudevita Jonkea i suvremena hrvatska norma' (2007) Vol. 54 (3) Jezik, 94.–104.
20. Sandrini P, 'Translation zwischen Kultur und Kommunikation: der Sonderfall Recht' in P. Sandrini (ed), *Übersetzen von Rechtstexten – Fachkommunikation im Spannungsfeld zwischen Rechtsordnung und Sprache* (Gunter Narr Verlag, 1999) 10.–45.
21. Silić J, Pranjković I, *Gramatika hrvatskog jezika* (Školska knjiga, 2005)
22. Silić J, *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika* (Disput, 2006)
23. Šamšalović, *Njemačko-hrvatski ili srpski rječnik* (Zora, 1974)
24. Šarčević S, *New Approach to Legal Translation* (Kluwer Law International, 2000)

PROPISI I DOKUMENTI

1. Temeljni zakon (Ustav) Savezne Republike Njemačke. Prijevod s njemačkoga: Nina Sokol (Biblioteka Ustavi svijeta, knjiga 2, Pan Liber, 1994)

MREŽNI IZVORI

1. <<https://www.gesetze-im-internet.de/gg/>> pristupljeno 1. prosinca 2022.
2. Angelo Pizzuto, 'Translation Procedures: The Technical Component of the Translation Process', <<https://bit.ly/31E1vJA>> pristupljeno 25. ožujka 2019.

Ljubica Kordić*
Borislav Marušić**

CONSTRUCTIONS WITH FUNCTION VERBS AS A TRANSLATION CHALLENGE ON THE EXAMPLE OF GERMAN AND CROATIAN LANGUAGES OF LAW

Summary

The subject of research in this paper are constructions with function verbs in the German language of the legal profession (*Funktionsverbgefüge* – FVG) as a linguistic phenomenon that is culturally conditioned. The authors strive to prove that these structures represent a challenge in understanding and translating legal texts from German into Croatian. As a complex structure whose verbal part has lost its original meaning, this construction often leads to misunderstanding and wrong translation of legal texts, which can lead to unwanted legal effects. This is well illustrated by the claim of our widely known legal translator Susan Šarčević: “Legal translation (...) leads to legal effects and may induce peace or prompt war.” The goal of this research is to shed light on the problems in understanding and translating such structures, to indicate to what extent the same structures are represented as their translation equivalents in the Croatian language, and which translation versions appear in Croatian as more stylistically acceptable solutions. The research corpus consists of examples of structures with functional verbs excerpted from the German Constitution (Grundgesetz) available on the website of the German Federal Ministry of Justice and their translation equivalents in the official translation of that law in the Croatian language by Nina Sokol. The results of the research will widen knowledge in the field of legal language translation, and their practical value is in elucidating the difficulties in understanding legal texts in German that Croatian scientists and students in the field of law encounter in their research and scientific work, as well as court interpreters and translators who deal with legal texts in their professional work.

Keywords: structures with functional verbs, language of the law, problems in translation

This work is licensed under a Creative Commons

Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

* Ljubica Kordić, PhD, Full Professor, Faculty of Law, Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, S. Radića 13, 31000 Osijek. E-mail address: kordic.ljubica@pravos.hr. ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2900-7906>.

* Borislav Marušić, PhD, College Professor, University of Applied Sciences Lavoslav Ružička in Vukovar, Županijska 50, 32000 Vukovar. E-mail address: bmarusic@vevu.hr. ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-3048-5009>.